

UW WATERSCHAP

Adres Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn

Telefoon (055) 527 29 11

E-Mail info@vallei-veluwe.nl

Website www.vallei-veluwe.nl

Datum 23 januari 2020

Ons kenmerk 1432509/1432515

Opgemaakt door
afdeling Bedrijfskundige Ondersteuning

Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding.....	3
2.	Kaders	4
2.1.	Wet- en regelgeving.....	4
2.2.	Ontwikkelingen	4
3.	Huidige invulling	5
3.1.	Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek	5
3.2.	Extern onderzoek	5
3.3.	Deelname aan benchmarks	6
3.4.	Intern onderzoek.....	8
4.	Mogelijke invulling rekenkamerfunctie	11
4.1.	Algemeen.....	11
4.2.	Invulling bij andere waterschappen	11
4.3.	Soorten rekenkamers.....	11
5.	Bijlage: wetsartikelen	13

1. Inleiding

De uitvoering van het beleid van een waterschap is erop gericht om de vooraf vastgestelde beleidsdoelen te halen (doeltreffendheid). Omdat het waterschap hierbij met publiek geld werkt, heeft het de plicht ervoor te zorgen dat de prestaties om de doelen te behalen met zo min mogelijk middelen worden uitgevoerd (doelmatigheid).

Doelmatigheid en doeltreffendheid hebben betrekking op de beleidsuitvoering en de beheersactiviteiten. De waarborging daarvan is vooral het domein van het orgaan dat daarvoor verantwoordelijk is, het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur zal moeten zorgen dat de ambtelijke organisatie zodanig wordt ingericht dat hierin checks and balances worden ingebouwd die zorgen voor een doelmatige en doeltreffende beleidsuitvoering en beheer alsmede de controle daarvan. De wet gaat er dan ook vanuit dat een waterschap doeltreffendheid en doelmatigheid langs twee lijnen borgt. Primair als onderdeel bij de inrichting van de organisatie (artikel 108 Waterschapswet) en secundair met behulp van specifieke onderzoeken (zoals artikel 109a-onderzoeken) door het dagelijks bestuur.

In deze nota ligt de nadruk op doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek, omdat hierover vragen zijn gesteld in het algemeen bestuur. Aandacht voor doelmatigheid en doeltreffendheid is voor het algemeen bestuur echter één van de instrumenten om zijn controlerende functie uit te voeren. Het algemeen bestuur dient aan de voorkant ook heldere (beleids)kaders mee te geven: welke maatschappelijke effecten willen we bereiken oftewel wanneer zijn we tevreden. En wat mag dat kosten? Uiteindelijk gaat het erom dat het algemeen bestuur met elkaar en met het dagelijks bestuur het goede gesprek voert om invulling te geven aan zijn functies beleidsbepaling, kaderstelling, vertegenwoordiging, controle en verantwoording. Daarbij is het van belang dat gesproken wordt over o.a. strategie, publieke waarde, kaderstelling, risico's, verantwoording, maar ook over doelmatigheid en doeltreffendheid. Een goed debat vraagt om samenspel maar ook om voldoende kritisch-constructieve tegenspraak met de intentie om daarmee een positieve inhoudelijke bijdrage te leveren en de legitimiteit vergroten. Het is daarom van belang dat het algemeen bestuur nadenkt welke betekenis zij willen geven aan hun controlerende functie binnen een organisatie die werkt in een veranderend krachtenveld. Daarbij heeft de beweging naar een samenwerkende of responsieve overheid ook invloed op de wijze van sturing en verantwoording. Bij deze sturingskwadranten krijgt presteren namelijk minder het karakter van het leveren van een meetbare prestatie of het eenvoudigweg voldoen aan de wet. Dan is het belangrijker dat de inzet van het waterschap past bij de afspraken die partijen onderling hebben gemaakt. Vanuit het perspectief van controle en verantwoording vraagt dit een verbreding naar een meer op de publieke waarde gerichte audit of controle.

In hoofdstuk 2 wordt de wet- en regelgeving rondom doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken toegelicht. Vervolgens staat in hoofdstuk 3 hoe momenteel de invulling plaatsvindt binnen het waterschap en in hoofdstuk 4 welke alternatieven er zijn.

2. Kaders

2.1. Wet- en regelgeving

In de Waterschapswet zijn bepalingen opgenomen die het algemeen bestuur mogelijkheden geven om zijn functies goed te kunnen uitvoeren. Het gaat dan om de beleidsbepaling, kaderstelling, vertegenwoordiging, controle en verantwoording. De betreffende bepalingen in de Waterschapswet gaan over de cyclus van beleidsvoorbereiding tot en met verantwoording en de wijze waarop daarbinnen aandacht wordt besteed aan (controle op) doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid. In hoofdstuk 5 zijn de betreffende wetsartikelen opgenomen.

Veel van de betreffende bepalingen in de Waterschapswet zijn destijds geharmoniseerd met die uit de Gemeente- en Provinciewet. Op het punt van de rekenkamerfunctie heeft de regering een uitzondering gemaakt: waar gemeenten en provincies een wettelijke verplichting hebben om een rekenkamerfunctie in te richten, is hier voor de waterschappen niet voor gekozen. Belangrijkste reden is het feit dat waterschappen een monistisch stelsel hebben.

De bepalingen in de Waterschapswet bieden het waterschap diverse mogelijkheden om de positie van het algemeen bestuur, als hoogste, democratisch gekozen orgaan van een waterschap, te versterken. Ook de bepalingen over doeltreffendheid en doelmatigheid kennen die achtergrond en wel als volgt:

- in de verordening ex artikel 108 (verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie) kan het algemeen bestuur op hoofdlijnen regelen op welke wijze doeltreffendheid en doelmatigheid in de administratieve organisatie geborgd moeten worden en zo een deel van zijn kaderstellende taak invullen. Dit artikel is verder uitgewerkt in artikelen 4.6, 4.10 en 4.29 van het Waterschapsbesluit;
- het artikel 109a verplicht het dagelijks bestuur tot het uitvoeren van specifieke onderzoeken, waarover verslag wordt uitgebracht aan het algemeen bestuur. Dit is een aspect van de controlerende rol van het algemeen bestuur, omdat de onderzoeksresultaten het algemeen bestuur helpen zich een oordeel te vormen over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de beleidsuitvoering.

2.2. Ontwikkelingen

Eind 2019 is een wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer voor de versterking van decentrale rekenkamers voor gemeenten en provincies. De kern van het wetsvoorstel is dat de wettelijke mogelijkheid voor gemeenten en provincies vervalt om te kiezen voor een naar eigen inzicht in te richten rekenkamerfunctie. De raad heeft alleen de keuze om een eigen onafhankelijke rekenkamer in te stellen of met een of meer raden een gemeenschappelijke rekenkamer. Het belang van rekenkameronderzoek bij gemeenten is toegenomen door de aanzienlijke uitbreiding van het gemeentelijke takenpakket in het sociaal domein en de bijhorende middelen, en zal opnieuw toenemen door de komende decentralisaties in het fysiek domein onder de nieuwe Omgevingswet.

In aanloop naar dit wetsvoorstel heeft de minister van IenW toegezegd ook voor waterschappen te onderzoeken of een versterking van deze functie door wettelijke verankering in de Waterschapswet wenselijk is. Dit onderzoek is inmiddels gestart. Ook waterschap Vallei en Veluwe wordt in 2020 (bestuurlijk en ambtelijk) geïnterviewd.

3. Huidige invulling

3.1. Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek

Om uitvoering te geven aan artikel 109a van de Waterschapswet voert het dagelijks bestuur elk jaar een doeltreffendheids- of doelmatigheidsonderzoek uit. Het algemeen bestuur wordt geïnformeerd over de onderzoeksresultaten. Daarnaast heeft het algemeen bestuur de ruimte om onderzoeken naar doeltreffendheid en doelmatigheid te initiëren en zelf uit te (laten) voeren.

Naast deze specifieke onderzoeken maakt het waterschap gebruik van andere middelen die de doelmatigheid en doeltreffendheid bevorderen. In de volgende paragrafen worden andere instrumenten beschreven.

3.2. Extern onderzoek

De controleverklaring van de accountant

Via de jaarverslaggeving, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening, legt het dagelijks bestuur verantwoording af over de realisatie van de door het algemeen bestuur in de begroting vastgelegde beleidsvoornemens. In de jaarrekening en het jaarverslag alsmede de daaraan voorafgaande BURAP wordt ingegaan op vragen zoals:

- hebben we bereikt wat we wilden?
- hebben we gerealiseerd wat we ons voorgenomen hadden?
- heeft het gekost wat we hadden geraamd?

Het algemeen bestuur beoordeelt op grond van de jaarverslaggeving of het dagelijks bestuur in overeenstemming met de in de begroting gestelde kaders heeft geopereerd. Ook dient de jaarverslaggeving (mede) ter beoordeling van de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van het beheer en beleid. Artikel 109 stelt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst. In de controleverklaring bij de jaarrekening en het verslag van bevindingen van de accountant wordt ingegaan op de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de jaarverslaggeving opgenomen baten, lasten, balansmutaties, grootte en samenstelling van het vermogen alsmede de vraag of de administratieve organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken.

De management letter en het verslag van bevindingen van de accountant

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole voert de accountant een interim controle uit. Deze controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van de administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor de controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. De accountant rapporteert de bevindingen via de zogenaamde managementletter aan dijkgraaf en heemraden. In het verslag bij de jaarrekening komen de uitgebrachte adviezen en bevindingen terug.

Toezicht door de provincie

Op basis van wettelijke bepalingen houdt de provincie Gelderland (mede namens Utrecht en Overijssel) toezicht op het waterschap. Dit interbestuurlijk toezicht is vastgelegd in de Waterschapswet (en -besluit), Waterwet (en -besluit), Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) en de Wet financiering decentrale overheden (Fido). Als

Titel Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek

Pagina 6 van 14

uitvoering van het provinciaal waterplan stellen de waterschappen periodiek voortgangsrapportages op. Het toezicht wordt vormgegeven vanuit een proactieve houding van zowel de provincie als de waterschappen. Betrokkenheid, afstemming en advisering aan de voorkant draagt bij aan de kwaliteit van het product en beperkt daarmee mogelijke knelpunten aan de achterkant. Binnen het toezicht op de waterschappen werkt de provincie niet met oordelen over algemene kwaliteit van de taakuitvoering van het waterschap.

Statistieken van het CBS

Het CBS verzamelt veel informatie van de waterschappen. De belangrijkste publicaties zijn financiën waterschappen (jaarlijks), milieukosten waterschappen (tweejaarlijks) en de EMU-rapportage waterschappen (per kwartaal). Veel informatie wordt ontleend aan de verzameling van cijfers van de Unie van Waterschappen (zie paragraaf 3.3).

De Atlas van de lokale lasten van het Centrum voor Onderzoek naar de Economie van .de Lagere Overheden van de Rijksuniversiteit Groningen (COELO-atlas)

De COELO-Atlas brengt jaarlijks de lokale lasten van gemeenten, provincies en waterschappen in kaart.

Diverse externe audits o.a. t.b.v. certificering

Er vinden diverse (onafhankelijke) audits en toetsingen plaats op onderdelen van onze bedrijfsvoering waaronder:

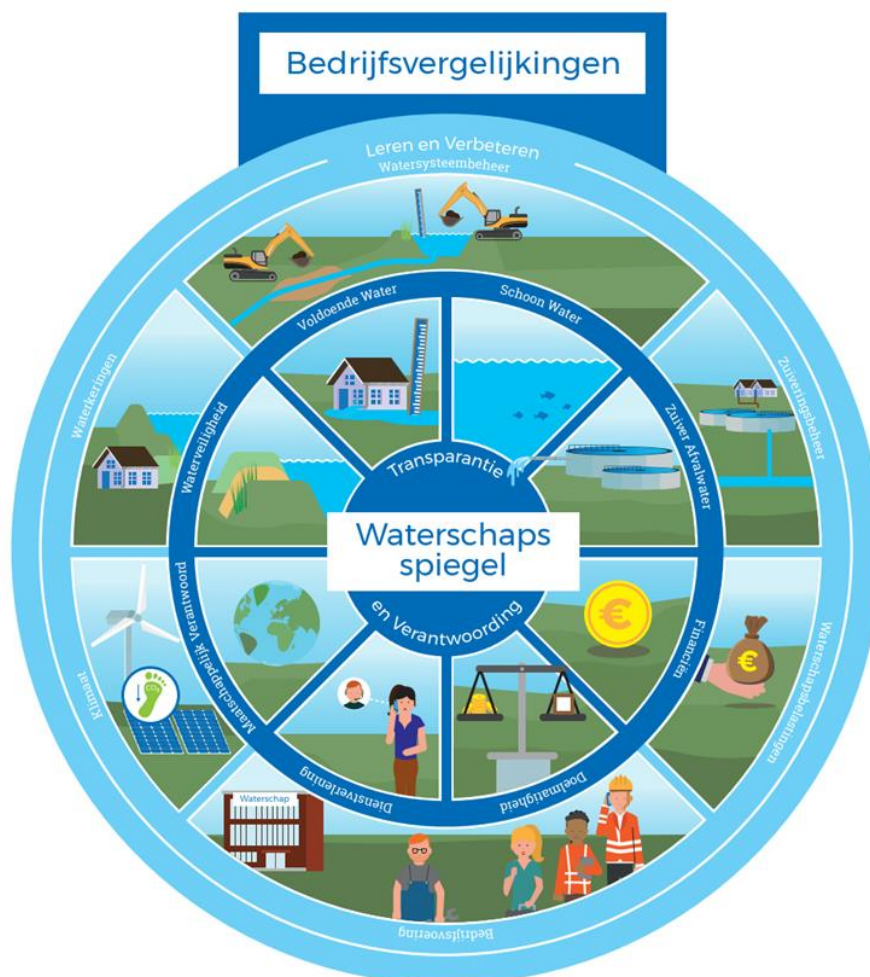
- KAM-managementsysteem – certificering op het gebied van kwaliteit, veilig en gezond werken en milieu
- BIO en Privacy audit op de toepassing van AVG aspecten en Informatieveiligheid
- Digitaliseringsscan (Ministerie BZK)
- DigiD audits
- Toetsing invulling zorgplicht waterkeringen (ILT)
- ENSIA rapportage Basisregistratie Grootschalige Topografie
- ENSIA rapportage Basisregistratie Ondergronden
- Toezicht op de archieffunctie d.m.v. KPI's rapportage

3.3. Deelname aan benchmarks

Benchmarks op initiatief van de Unie van Waterschappen

De waterschappen voeren gezamenlijk bedrijfsvergelijkingen uit om van elkaar te leren om te kunnen verbeteren en om iedereen die interesse heeft te informeren over de stand van zaken van het waterschapswerk. Jaarlijks worden hiertoe vergelijkbare gegevens verzameld over de kerntaken, de manier waarop die worden uitgevoerd en de bijbehorende kosten. De gegevens worden gebruikt om gezamenlijk verantwoording af te leggen op verschillende onderwerpen en uitdagingen onder de aandacht te brengen bij medeoverheden en andere samenwerkingspartners. De jaarlijkse bedrijfsvergelijking Waterschapsspiegel vormt de basis. Hierin staan zowel de kerntaken als de bedrijfsvoering centraal. Waar Waterschapsspiegel invulling geeft aan het doel om inzicht te geven en verantwoording af te leggen, voeren de waterschappen periodiek

verdiepende vergelijkingen uit om van elkaar te leren rondom een specifiek onderwerp. De cirkel van bedrijfsvergelijkingen laat dit zien.¹

Waterschap Vallei en Veluwe doet actief mee met door de Unie gefaciliteerde benchmarks. Waterschapspeil en het belastingboekje worden ook ter kennisname gebracht aan het algemeen bestuur. Waterschapspiegel en de meer verdiepende vergelijkingen worden nader geanalyseerd en beoordeeld op verbetermogelijkheden voor ons waterschap. Deze verbeterkansen worden in de bedrijfsvoering meegenomen. Soms worden er landelijk verbeterpunten opgepakt middels zogenaamde leerkringen. Ook daarin leveren wij als waterschap een actieve bijdrage.

¹ Missie op bedrijfsvergelijking van de Unie van Waterschappen

De planning van de bedrijfsvergelijkingen voor de komende jaren ziet er als volgt uit:

PLANNING BEDRIJFSVERGELIJKINGEN 2019 - 2022

Dit is een overzicht van de planning van bedrijfsvergelijkingen tot en met 2022. Hierbij is uitgegaan van de periodiciteit die de afgelopen jaren is aangehouden.

	2019	2020	2021	2022
Algemeen	Waterschapsspiegel (2018) (tussenjaar)	Waterschapsspiegel (2019) (rapportagejaar)	Waterschapsspiegel (2020) (tussenjaar)	Waterschapsspiegel (2021) (rapportagejaar)
	Begroting en belastingen (2020)	Begroting en belastingen (2021)	Begroting en belastingen (2022)	Begroting en belastingen (2023)
Verdiepingen	Zuiveringsbeheer (2018)	Watersysteembeheer (2019)	Waterkeringbeheer (2020)	Zuiveringsbeheer (2021)

Extern	Klimaatmonitor (2018)	Klimaatmonitor (2019) Vensters voor Bedrijfsvoering (2019)	Klimaatmonitor (2020) NIEUWE OPZET	Klimaatmonitor (2021) Vensters voor Bedrijfsvoering (2021)
---------------	-----------------------	--	---------------------------------------	--

Andere benchmarks en enquêtes

Regelmatig wordt het waterschap benaderd om mee te doen aan andere benchmarks of enquêtes. Uitgangspunt bij deelname aan bedrijfsvergelijkingen is dat we deelnemen aan vergelijkingen die door de Unie van Waterschappen worden geïnitieerd. Daarnaast zijn er verplichte vragenlijsten zoals die van het CBS. Deze worden ook aangeleverd. Alle overige vragenlijsten worden kenbaar gemaakt bij de coördinator waterschapsinformatie. In overleg wordt dan bepaald of meedoen nuttig is.

3.4. Intern onderzoek

Beleidsvaluaties

Jaarlijks rapporten we aan de provincies over de voortgang van de maatregelen uit het waterbeheerprogramma. Dit gebeurt via het jaarlijks bestuurlijk overleg met de provincies. Eventuele knelpunten worden daar besproken, waarna zo nodig wordt bijgestuurd. Belangrijk input komt ook vanuit het monitoringsprogramma (zie hierna). Ook andere beleidsplannen worden geëvalueerd.

Projectevaluaties

Elk project wordt geëvalueerd. Ten tijde van de overdracht bepaalt het programmamakernteam of het project uitgebreid moet worden geëvalueerd met meerdere stakeholders (evt. ook externe partijen) o.l.v. de evaluatieprocesbegeleider of beperkt kan worden geëvalueerd door de projectleider, door het invullen van het projectevaluatieformulier. Alle succesfactoren en verbeterkansen worden vastgelegd in de leerpuntendatabase in Excel, zodat deze bij toekomstige projecten kunnen worden meegenomen.

Monitoringsprogramma

Aan de hand van een monitoringsprogramma, wordt in het gebied een groot aantal kwalitatieve en kwantitatieve waarden gemeten (zoals de effecten van ons KRW-programma, de normen voor waterkeringen, wateroverlast e.d.). Daarnaast wordt er ook gemeten door de beheer afdelingen. Met de verkregen data wordt (bij)gestuurd.

Titel	Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek
Pagina	9 van 14

Betrouwbaarheid en volledigheid is een belangrijk issue. Jaarlijks wordt de betrouwbaarheid van de gegevens verbeterd.

Evaluaties calamiteitenzorg

Alle opgeschaalde calamiteiten worden geëvalueerd. Verbeterpunten worden op een actielijst gezet en de voortgang wordt bewaakt door de stuurgroep calamiteitenzorg. Hetzelfde gebeurt bij oefeningen. Ook die verbeterpunten worden bewaakt door de stuurgroep.

Kwaliteitsaudits

De vakgroep KAM werkt vanuit de afdeling BO/IM aan verbetering van de bedrijfsvoering door te adviseren en te ondersteunen op het gebied van kwaliteit, veilig en gezond werken en milieu. De werkzaamheden bestaan uit het begeleiden van procesoptimalisaties, het vertalen van wetgeving op het gebied van Arbo en milieu naar de werkprocessen, het coördineren van interne audits en werkplekinspecties en het organiseren van arbo gerelateerde scholing.

Jaarlijks wordt een masterplan interne audits opgesteld dat door de directie wordt geaccordeerd. Jaarlijks worden audits uitgevoerd op het KAM-managementsysteem, de processen, informatieveiligheid, privacy, en ontwikkelingen in de organisatie zoals assetmanagement en energimanagement. Van elke audit wordt een verslag gemaakt met daarin de verbeterkansen en afwijkingen t.a.v. wet- en regelgeving, beleid, ISO-nomen of procesbeschrijvingen. De proceseigenaar (afdelingshoofd) is verantwoordelijk voor het vaststellen van verbetermaatregelen en de opvolging daarvan. Bij een volgende audit wordt de voortgang getoetst.

Rechtmatigheidsaudits

Ter bewaking van de financiële rechtmatigheid voeren wij verbijzonderde interne controles uit. Daartoe worden op cruciale punten in het financiële proces jaarlijks rechtmatigheidsaudits gedaan zowel door medewerkers binnen team financiën als door medewerkers van het KAM-team. De conclusies van deze audits worden voorgelegd aan het dagelijks bestuur. Deze audits zijn tevens een belangrijke basis voor de accountantscontrole.

Klanttevredenheidsonderzoeken

Bij de benchmark zuiveren en vensters voor de bedrijfsvoering zit ook een klanttevredenheid onderzoek. Bij de benchmark zuiveren wordt de beleving bij een aantal groepen van belanghebbenden uitgevraagd. Bij vensters de interne klanttevredenheid. Deze onderzoeken geven de mogelijkheid tot verbeteren.

Medewerker onderzoek

Periodiek wordt onderzoek gedaan naar de medewerkerstevredenheid. De laatste keer is in 2019 geweest. De uitkomsten en verbeterpunten worden organisatie breed besproken.

Procesoptimalisatie

In 2013 is gestart met het lean maken van processen. Ook in 2019 is een aantal procesoptimalisaties uitgevoerd. Dit betreft o.a. de juridische processen, de personele

Titel Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek

Pagina 10 van 14

processen inclusief de inhuurdesk, het proces Stedelijk water in beeld, de 'Stukkenstroom' inclusief de training taalvaardigheden, het ketenproces m.b.t. de omgevingswet en het proces planvormen en realiseren.

4. Mogelijke invulling rekenkamerfunctie

4.1. Algemeen

In het vorige hoofdstuk is ingegaan hoe de huidige invulling binnen het waterschap is georganiseerd. Een alternatief of aanvulling hierop is een vorm van een rekenkamer(commissie). Dit is één van de organen/instrumenten die het algemeen bestuur kan adviseren over de uitvoering van het beleid, meestal op het gebied van (verbetering van) de doeltreffendheid en doelmatigheid. In tegenstelling tot Rijk, gemeenten en provincies zijn de waterschappen niet wettelijk verplicht om een rekenkamer(commissie) in te richten en is het aan ieder algemeen bestuur zelf om te beoordelen en te besluiten om wel of niet tot de inrichting van zo'n orgaan over te gaan.

De term rekenkamerfunctie wordt ook wel gelijkgesteld aan de rekenkamercommissie. In deze nota is de term rekenkamerfunctie bedoeld als de invulling van de vorm van rekenkameronderzoek en dus niet gelijk aan de rekenkamercommissie.

4.2. Invulling bij andere waterschappen

Omdat er voor de waterschappen geen verplichting bestaat tot het inrichten van een rekenkamerfunctie zien we in de huidige praktijk een diverse invulling. De stand van zaken per eind 2019 bij de 21 waterschappen is als volgt:

- 5 waterschappen hebben zowel een rekenkamer(commissie) als een bestuurlijk samengestelde (vorm van) rekening-/auditcommissie;
- 10 waterschappen hebben 'alleen' een rekenkamer(commissie);
- 3 waterschappen hebben 'alleen' een bestuurlijk samengestelde (vorm van) rekening-/auditcommissie;
- 3 waterschappen hebben geen van beide bestuurlijke organen.

Ook voor wat betreft de inrichting van de rekenkamerfunctie is sprake van een diverse invulling. Van de 15 waterschappen met een rekenkamer(commissie) zijn er waterschappen met een volledig extern samengestelde rekenkamer, waterschappen met rekenkamers met externe en interne leden en waterschappen met nagenoeg volledig intern samengestelde rekenkamer.

4.3. Soorten rekenkamers

Zoals in paragraaf 3.1 is vermeld heeft het algemeen bestuur, naast de jaarlijkse doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken, op dit moment de ruimte om onderzoeken naar doeltreffendheid en doelmatigheid te initiëren en zelf uit te (laten) voeren. Er kan echter ook voor worden gekozen om een meer permanente rekenkamerfunctie in te richten. Er zijn op hoofdlijnen vier soorten modellen voor een rekenkamer.

De (onafhankelijke) rekenkamer

Een rekenkamer bestaat uit alleen externe leden. Dit is de meest onafhankelijke vorm, want de rekenkamer bepaalt zelf wat het onderzoekt. De (onafhankelijke) rekenkamer:

- kent volledige onafhankelijkheid; onafhankelijke leiding, vrije onderwerpskeuze, onbeperkte toegang tot informatie, rapportagevrijheid etc.;
- wordt benoemd door het algemeen bestuur;
- het algemeen bestuur stelt budget vast.

Titel Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek

Pagina 12 van 14

Voor- en nadelen:

Een rekenkamer met alleen externe leden is politiek onafhankelijk en deskundig, maar is vaak minder betrokken bij het algemeen bestuur. De invloed van het algemeen bestuur op de uit te voeren onderzoeken is beperkt. Vanuit deze overweging wordt deze variant niet opgenomen in de discussienota.

Rekenkamercommissie

Bij een rekenkamercommissie stelt het algemeen bestuur zelf een rekenkamerfunctie in door middel van een verordening:

- inrichting te regelen in een verordening, dus veel keuzemogelijkheden voor het algemeen bestuur;
- participatie door algemeen bestuursleden en externe leden is mogelijk;
- mogelijkheid om als algemeen bestuur invloed te hebben op de onderzoeksagenda.

In de praktijk komen meerdere varianten van rekenkamercommissies voor:

- geheel bestaande uit algemeen bestuursleden
- mix van algemeen bestuursleden en externe leden (inclusief een voorzitter afkomstig uit het algemeen bestuur of juist extern)
- geheel bestaande uit externen

Voor- en nadelen:

De keuze voor de bemensing (algemeen bestuursleden en/of externe leden) bepaalt de mate van politiek bestuurlijke onafhankelijkheid en wellicht deskundigheid. Een rekenkamercommissie met (interne) algemeen bestuursleden garandeert een goede betrokkenheid met het algemeen bestuur maar is minder onafhankelijk. Bij een samenstelling van interne en externe leden is de invloed in de praktijk beperkter. Er kan worden gewerkt met een onafhankelijke voorzitter.

Rekeningcommissie

Een rekeningcommissie bestaat uit alleen algemeen bestuursleden. Voor het instellen van een rekeningcommissie gelden geen nadere regels. Een rekeningcommissie kan bijvoorbeeld de onderzoeksresultaten ontvangen (naar rechtmatigheid en getrouwheid) en oordelen van de accountant en zelf de jaarrekening onderzoeken op aspecten van doeltreffendheid en doelmatigheid. Een rekeningcommissie kan ook worden ingericht om namens het algemeen bestuur de onderzoeksagenda en de onderzoeksvragen vast te stellen van de doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken. Tevens kan de rekeningcommissie het onderzoeksrapport bespreken met de onderzoekers.

Voor- en nadelen:

Een rekeningcommissie garandeert een goede betrokkenheid met het algemeen bestuur maar is minder (politiek) onafhankelijk.

Auditcommissie

Een auditcommissie adviseert uitsluitend over de aanbesteding van de accountantsdiensten, de controleaanpak en -protocol en adviseert over de uitgebrachte accountantsrapportages. De commissie FBA heeft overlap met de taken van een auditcommissie. Deze optie is daarom niet opgenomen in de discussienota.

5. Bijlage: wetsartikelen

Waterschapswet - artikel 108

1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

Waterschapswet - artikel 109

1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening regels vast voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Deze verordening waarborgt dat de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie wordt getoetst.
2. Het algemeen bestuur wijst één of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 103 bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.
3. De accountantsverklaring geeft op grond van de uitgevoerde controle aan of:
 - a. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen;
 - b. de baten en lasten, alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen;
 - c. de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 98a, en
 - d. het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.
4. Het verslag van bevindingen bevat in ieder geval bevindingen over:
 - a. de vraag of de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken, en
 - b. onrechtmatigheden in de jaarrekening.
5. De accountant zendt de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen aan het algemeen bestuur en een afschrift daarvan aan het dagelijks bestuur.
6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de reikwijdte van en de verslaglegging omtrent de accountantscontrole, bedoeld in het tweede lid.

Waterschapswet - artikel 109a

1. Het dagelijks bestuur verricht periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hem gevoerde bestuur. Het algemeen bestuur kan bij verordening hierover regels stellen.
2. Het dagelijks bestuur brengt schriftelijk verslag uit aan het algemeen bestuur van de resultaten van de onderzoeken.

Waterschapsbesluit - artikel 4.6 (meerjarenraming)

1. De meerjarenraming bevat het naar programma's onderscheiden beleid dat door het waterschap zal worden gevoerd en de financiële gevolgen daarvan, waaronder de netto-kosten van het bestaande en het nieuwe beleid, voor het komende

begrotingsjaar alsmede voor tenminste de drie jaren volgend op het komende begrotingsjaar.

2. De meerjarenraming bevat per programma ten minste de volgende informatie:
 - a. de doelstellingen, in het bijzonder de beoogde effecten;
 - b. de wijze waarop er naar gestreefd zal worden die effecten te bereiken;
 - c. de geraamde netto-kosten.

Waterschapsbesluit - artikel 4.10 (begroting)

1. Het programmaplan bevat het naar programma's onderscheiden te realiseren beleid van het waterschap voor het begrotingsjaar.
2. Het programmaplan bevat per programma ten minste de volgende informatie:
 - a. de doelstellingen, in het bijzonder de beoogde effecten;
 - b. de wijze waarop er naar gestreefd zal worden die effecten te bereiken;
 - c. geraamde netto-kosten.
3. Het programmaplan omvat alle baten en lasten van het waterschap.

Waterschapsbesluit - artikel 4.29 (jaarrekening)

1. De programmaverantwoording bevat de verantwoording over de realisatie van het programmaplan uit de begroting.
2. De programmaverantwoording biedt per programma inzicht in:
 - a. de mate waarin de doelstellingen zijn gerealiseerd;
 - b. de wijze waarop getracht is de beoogde effecten te bereiken;
 - c. de gerealiseerde netto-kosten in relatie tot de daarvoor in de begroting opgenomen bedragen;
 - d. belangrijke afwijkingen tussen de realisatie in de jaarverslaggeving en de plannen in de begroting, waarbij een analyse plaatsvindt.
3. De programmaverantwoording omvat het totaal van baten en lasten van het waterschap.